

een jonge heistse visser in oorlogstijd - herinneringen

hierna-volgend verhaal werd opgenomen op 20 oogst '36. Verteller is de gewezen visser Camille DEWANT, uit Heist, vader van ons medelid Georges DEWANT. Het werd overgeschreven door Richard VERBANCK, die de verteltrant zoveel mogelijk eerbiedigde. De opname van slechts drie kwartuur leverde geen moeilijkheden want Camille DEWANT sprak vloeiend en moest naar zijn woorden niet zoeken. Wij danken hem hartelijk voor zijn spontane medewerking.

't was wel oorlog, maar ik was jong, en dat was de schoonste tijd van mijn leven.

C.D.

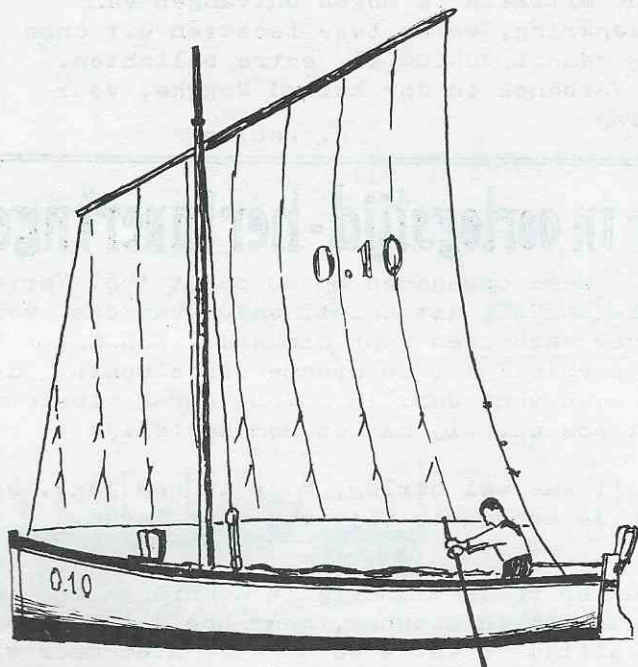
Ja, in de zomer 40 was er reeds visserij te Zeebrugge en dat heeft geduurd tot, laat ons zeggen tot in oktober, maar hoe dat het juist kwam - want de Duitsers wisten altijd wat - we wisten niet meer visserij. We werden allen t'hoop geroepen op de markt en daar lazen ze een verklaring voor bij welke we allen moesten gaan werken op het vliegveld van Knokke, en sommigen op de batterijen. Dat heeft dan zo een maand of vier geduurd, en dan kregen we bericht dat we weer mochten varen. Maar intussen waren er schepen waar het visgerief begon te mankeren, ze hadden omzeggens geen brandstof. Er waren er ook die angst begonnen te krijgen want nu en dan kwam een Engelse vlieger mitrilleren. Ook was er het geld dat mankeerde zodat er velen waren die zegden dat ze daar ook niet slecht zaten, op het vliegveld waar ze één mark per uur verdienden. Ze zegden dus : we blijven waar we zijn. Want ze begonnen ook te baggeren in de haven van Zeebrugge, de baggerboten regelmatig werden beschoten.

We zijn uit Zeebrugge vertrokken naar De Panne in de tijd dat we moesten stilliggen, en dat het altijd "een aap of een jong" was. Er was een nieuwe havenkommandant gekomen en die vent had niks op met de visserij. Prominenten uit Heist gingen bij hem ten beste spreken om de visserij wat armelag te geven, maar er was geen doen aan.

Maar zoals ik zei : We moesten allemaal gaan werken aan de "Tarnmatten" (camouflages). Al de vissers zaten in cinemazalen (Cinema Moderne). Grote rollen hollekensdraad werden uitgerold, houtwol werd daarover uitgestrooid en deze moesten vastgebreed worden met ijzerdaad. In vierkantjes van 10 centimeter. De camouflagenetten werden dan te Duinbergen door vissers, en anderen, bespuit met verf. Onze vrouwen breidden camouflagenetten.

Iemand kwam op het gezicht te vragen of we niet vanaf het strand zouden mogen uitvaren. Dat binnenzitten was niets voor ons, vissers. Een paar mensen gaven de raad ons te wenden tot de plaatskommandant van Duinbergen, die een goeie vent was. Ze gingen hem opzoeken met de vraag of ze mochten op garnaalvangst gaan met roeiboten. Het was toen reeds

eind oktober geworden en ze dachten er aan dat er ook sprot kon gevangen worden. De kommandant stond dit toe, en toen werd het een geloop om aan roeiboten te geraken. Er lagen wat bootjes van palingvisseren in de vaart. Ze werden eruit getrokken en verhuisden naar het strand. In de " Lac van Heist " waren er eveneens heel wat plezierroeiboortjes. We mochten er hebben van de baas met dien verstande dat, indien we wat verdienden, we hem ook een vergoeding zouden geven. Dan op zoek naar visgerief, touw -

garnaalboot

werk en ankers. Ankers werden door een smid gemaakt. Op zeker ogenblik lagen er wel 25 roeiboten op het strand. Er was geen organisatie. Er waren er die te ver in zee roeiden en dan werden de Duitse schildwachten vies. Het was trouwens gevaarlijk dieper in zee te gaan dan de pier van Zeebrugge. Ge werd gepakt door het tij en het is gebeurd dat ze er moesten terughalen die reeds afgedreven waren tot Schonevelt (diep in zee vóór de Scheldemon - ding).

Maar toch foeterde dat niet. Geen haring aan die kanten, en één keer een halve benne schardijn. Soms een beetje wijting, maar alles samen niet genoeg om de kost te verdienen.

Zo werd het reeds december, en toen kwamen er een een paar met een nieuw idee op de proppen : " Moesten we nu in De Panne zitten. daar zouden we wel hering vangen ". Maar hoe daar geraken ? Al roeiende, eerst naar Blankenberge, dan naar Oostende, en dan verderop ? De kommandant van Duinbergen was inschikkelijk, maar naar ginder roeien, daar was geen sprake van. " Mij is het goed, zei hij, maar ge moet naar andere middelen uitzien en vooraf toelating vragen aan de kommandant van Nieuwpoort. Die is baas over het strand tot De panne. En daarbij zult ge verplicht zijn daar te wonen ".

We moesten dus eerst woonst zien te vinden te De Panne. Dat ging gemakkelijk want de mensen waren blij te kunnen verhuren. Dan naar de havenkommandant van Nieuwpoort. Voor deze was er maar één probleem : hij wilde geen soldaten afstaan voor de bewaking. Daar moest de kommandant van Duinbergen voor zorgen!

Wij met dié complimenten naar Duinbergen. Daar zegt de kommandant : "Mij goed, maar ge moet die soldaat logeren en hem eten bezorgen. En dat alles op julder responsabiliteit, want als 't mis gaat, zal dat tegen julder schenen waaien. Ik ben goed, en stijf goed, maar ge moet maken dat het in orde is ".

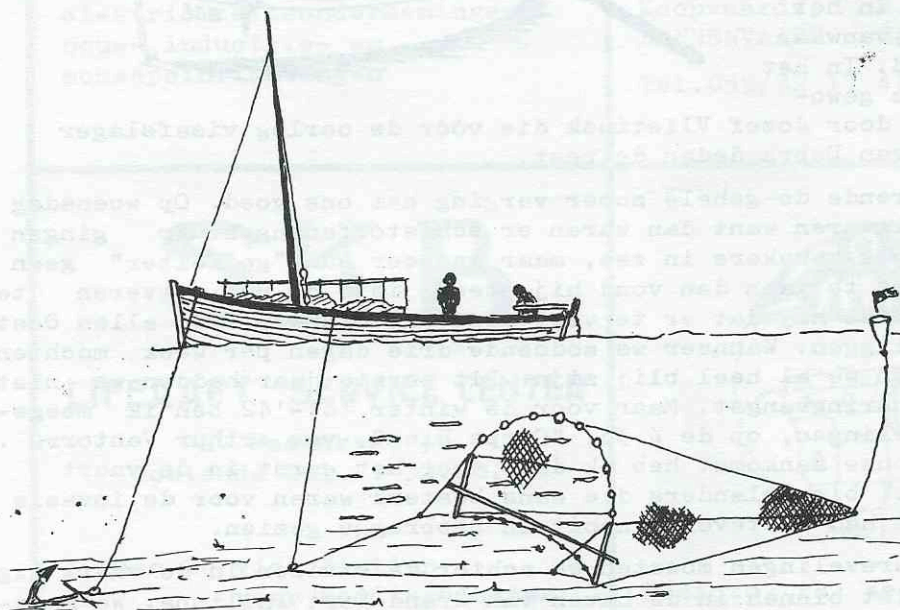
We toonden hem de bewijzen dat we woonst hadden. Maar hoe zouden we de boten verhuizen ? Maar als ge iets wilt, dan zouden we van alles uitvinden. Wij hadden al gezien dat ze bij de tram van die platte wagens hadden. We hebben die gekregen en hebben de boten daarop vastgemaakt. De tram wilde ons deze wagens verhuren tegen de kosten van de rit Duinbergen-De Panne, met al ons tuig, netten en de santeboetiek mee. We zijn eerst vertrokken met twaalf boots. We waren meestal jonkheiden, ik was 21 jaar, en we moesten zien dat we in De Panne ons plan trokken. Van thuis kregen we wat eten mee. We verzamelden in Heist. Het was winter en daar kwam Piet Smet aan met een stoveke op zijn rug. Hij dacht er

aan dat er wel appartementen waren in Le Panne, maar dat er daarom nog geen verwarming zou zijn. Het was zo'n klein "duveltje" dat hij op zijn rug gebonden had.

De tram met de boten was voordien reeds vertrokken en wij kwamen achterna. In De Panne stopte de tram vóór een café en daar moesten we eerst een teugsje drinken. Het was avond toen we daar wegkwamen. Pietje Smet had in dat café gedanst met de bazin, steeds met dat stoveke op zijn rug. En daar was Constant Pauwaert, van Heist, die had een beddezak vol met gerief eveneens op zijn rug gebonden. Het ene eind stak een halve meter uit boven zijn hoofd, het andere eind sleepte over de grond.

En zo zijn we dan begonnen in De Panne. Na enkele maanden was het gedaan met de haring, maar het was geen succes geweest. De bodem was daar te zacht, de ankers die wegzonken konden we schier niet meer bovenhalen. Dat foeterde daar niet erg. In Duinbergen hadden we maar een geul om in te roeien, maar in De Panne hadden we er drie of vier, met die killen of zwems, zoals ze hier zeggen. Dat was een diepte, dan een bank en als er dan een beetje "passaat" was (aan de oostkust: "felle wind") was er te veel zwel. Er zijn boten geweest die omsloegen, en in de put van de winter was dat niks om mee te lachen. Die Duits die meewas, dat was geen zeeman, die snakte naar zijn adem en zei: "Nu heb ik genoeg gezien, dat gaat hier niet!" We konden hem wel overhalen om te blijven.

Na het verdwijnen van de haring stonden we voor de keuze: Naar huis teruggaan of een andere soort visserij bedrijven. Het was toen reeds maart. We dachten eraan garnaal te vangen. Er waren ook Panne-naars, hier op het strand, en die visten met een "driefokke". Dat was

een netje van een meter of twee met korijzertjes. Ze smeten een zeil naar de neus van de boot, met een driepikkel eraan. De tijd dreef dat zeil vooruit, het net werd overboord gezet en deden een trekje van een half uurtje. Maar dan moesten ze over de gedane afstand terugroeien, wilden ze nog een trekje doen.

stroopnet of ankerkuil voor sprout en haring

Maar daar was Snauwaert

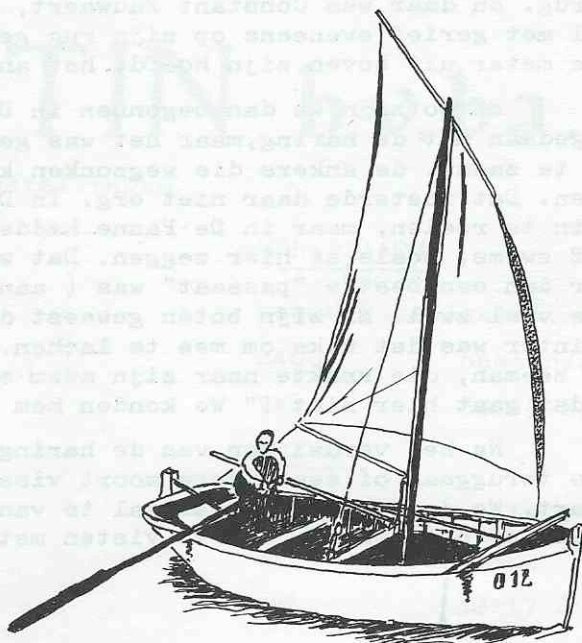
die zegde: "We hebben reeds gezien dat ze vanop het strand, met lichte kabeltjes, een anker uitzetten en dan met deze kabel het net naar het strand terugtrekken. Dat kunnen we met de boots ook". We lieten een "capstantje" maken met twee wrangen. Op het vliegveld van Knokke wisten we duizende en duizende meter lichte kabel liggen. Aan deze kabel hadden vliegtuigen "zakken" voortgetrokken (voor schietoefeningen).

We lieten korrestokken maken van vier meter en ook netten van vier meter breed. Daaraan 500 meter draad. Daar stonden de Pannenaars en ze zegden: "De Heistenaars zijn weer eens bezig. Op wat trekt dat?"

We waren het eerst in zee, trokken het net in en hadden meteen honderd kilo garnaal. We hoefden niet te roeien. We lieten onze boot

afdrijven met het tij . Aan het eind van de kabel smeten we onze boel in zee en vanop het strand deden we een trek van 500 meter. De Pannenaars hadden maar een kilo of drie elk. Later hebben ze dan gedaan zoals wij, maar hun moeilijkheid was wel de geschikte kabel te krijgen. Wij hadden er zoveel we wilden in Het Zoute want na de schietoefeningen werd de gebruikte kabel steeds afgekeurd. Hij was zeer dun, maar zeer sterk . We hebben goed onze kost verdiend, maar toen we pas goed in aktie waren kregen we bericht dat we weer mochten varen. Ik ben dan maar terug naar Zeebrugge gegaan alhoewel we allen graag in De Pan- waren.

Er werd niet gevist tot in het voor- jaar '41 . Dan werd er stilaan gesproken over de Corporatie. We herbegonnen aan de visserij maar we voeren niet meer uit op garnaal , maar wel op vis. Deze die het voor het zeggen hadden raadden ons dit aan. Dat was in die tijd Albert Neyts, die zelf visser geweest was, en Max Desutter, een vis- handelaar. De vis moest afgeleverd worden in het pakhuis van Debra, vanwaar hij verzonden werd. In het pakhuis werd alles gewo- gen en opgetekend door Jozef Vlietinck die vóór de oorlog visafslager was. De knechten van Debra deden de rest.

Gedurende de gehele zomer verging het ons goed. Op woensdag mochten we niet uitvaren want dan waren er schietoefeningen. Er gingen ook soldaten mee als bewakers in zee, maar wanneer hun "gefreiter" geen goesting had om mee te gaan dan vond hij steeds iets om het uitvereren te beletten. Zo beweerde hij dat er te veel mist was, terwijl wij allen Oost- ende konden zien liggen. Wanneer we zodoende drie dagen per week mochten vissen, dan mochten we al heel blij zijn. Dit eerste jaar hadden we niet meegedaan aan de haringvangst. Maar voor de winter '41-'42 ben ik meege- trokken naar Grevelingen, op de Z.33, "Carpe Diem", van Arthur Vantorre . De eerste dag na onze aankomst heb ik daar voor het eerst in de vaart " bakees " gezien. (binnenlanders die eens bestemd waren voor de invasie van Engeland). Die had ik tevoren nooit in Zeebrugge gezien.

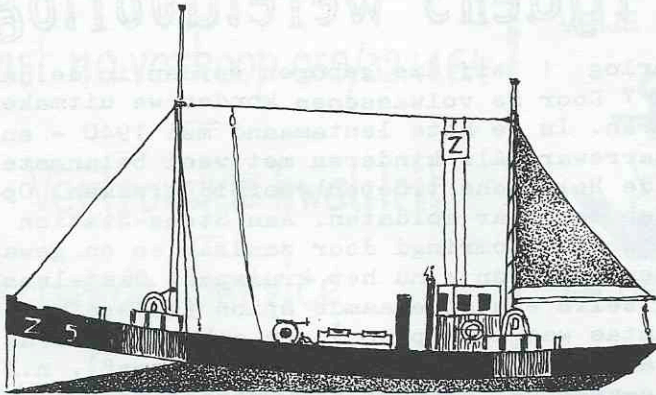
Te Grevelingen moesten we achter de sluizen in de vaart lig- gen. We mochten niet binnen in de haven van Grand-Fort Philippe. We moes- ten de geule afvaren tot binnen het kanaal. Het was toen een harde winter met veel sneeuw, maar we hebben toch een goede opbrengst gehad. Zeker één miljoen en half. We hadden een van de grootste Schepen.

Het jaar daarop zijn we naar Duinkerke geweest, met enkele Oostendenaars en ook boten van Blankenberge. Ik was toen goed twintig jaar oud, en ik was daar lijk een koning. Wie peinst er dan op oorlog ! We hadden veel geld. Dat was vissen en 's anderendaags. In drie uur tijds waren de vangsten van 25 tot 30 duizend k° gelost. Wij lagen in de dok van de IJslanders (dok van de oude IJslandvaarders). Dan was het kleren aandoen en op café.

Daar werd regelmatig een goed uitstapje gedaan. De dokken waren afgezet met prikkeldraad en men moest een pasje hebben om binnen te geraken. Maar langs de draad stond het vol vrouwen. De zakjes en het geld

werden zó doorgeschoven. Met onze papieren als visser mochten we de stad in, maar om 10 uur moesten we weer aan boord zijn. Het werd wel eens later wanneer we op een patrouille stootten, maar ze herkenden ons aan de haringgeur en dan was alles dik in orde. Trouwens, de Duitsers kwamen zelf bij ons haring afhalen met een karretje, en het was van "giet er maar een 500 k° in" en "Laat maar zijn, het komt niet op een paar honderd kilos haring. Het ene plezier is het andere waard, en als 't past zullen ze dit ook niet vergeten".

Niettegenstaande dit hadden de Duitsers een voorkeur voor de Fransen. Er lagen daar zelfs vissersboten uit Bretagne. De Fransen mochten steeds als eerste uitvaren. Zij eerst het sas in, dan de Belgen.

De sasmeester was een Duitser en deze schold steeds op ons, nooit op de Fransen alhoewel deze zich aan geen discipline stoorden. Het was trouwens altijd van "en avant" en nooit van "en arrière". Dat kenden ze niet, en uit de weg gaan. Ook de plaatselijke pastoor kwam op zondag op de kaai om aan de Fransen te vragen naar de mis te willen komen. Bij de Belgen gekomen keerde hij zijn

kar. Soms namen we een Fransman in dienst om te helpen lossen. Hij werd betaald met haring die hij dan ging verkopen in een café'tje, vlakbij.

Het was op 14 december dat we voor het eerst naar Duinkerke trokken. 's Anderendaags werd er reeds gevist en het was meteen volle bak. Op 1 maart zijn we teruggekeerd. Dadelijk vaarden we te Zeebrugge weer op vis, geen garnaal. Er was ten andere niet veel garnaal en voor vis kregen we een veel betere prijs. Garnaal werd niet gewaardeerd. Ook de Duitsers wilden er geen.

We mochten elk een zakje vis meenemen naar huis, maar die vier kilo werden breed opgevat. Aan het hekken stonden steeds van 20 tot 50 mensen om vis af te kopen. We hadden soms veertig kilo vis mee.

Er waren in 't begin niet zoveel schepen te Zeebrugge. Alleen de uitgelezen vissers, of familieleden van de eigenaar werden toen aangemonsterd. Zo zijn er toch veel werkloze vissers naar De Panne getrokken om daar vanaf het strand te vissen. Velen gingen daar wonen met hun gezin. In Zeebrugge en Blankenberge werden ondertussen schepen bijgebouwd zodat stilaan ieder weer vaart kreeg. In '43 vaarden de grootste boten uit Zeebrugge vanuit Duinkerke; de kleineren vanuit Nieuwpoort.

Ik moet zeggen, 't was wel oorlog, maar voor mij was dat de schoonste tijd van mijn leven.

Op het ogenblik van de invasie werden alle vaartuigen van Zeebrugge in de dok gestoken, aan de glasfabriek. Daar zaten ze gevangen. Toen de geallieerden vooruitgang boekten liet men de brug en het sas de lucht invliegen. De vaartuigen konden niet meer naar buiten, ook niet als de Engelsen hier al waren. Toen werd het idee geopperd langs de binnenwateren en de Schelde naar de haven terug te keren. Maar er waren te veel bruggen die nog intact waren en die geen doorvaart toelieten. Van een twintigtal boten werden de masten neergehaald, de stuurkabine afgebroken, en zo zijn ze via Terneuzen en de Schelde weergekeerd. Wij zijn niet meegegaan en ten slotte waren wij eerder op onze stukken dan de anderen. Het ging opeens zó snel, volk werd aanvaard, bulldozers werden ingezet door de Royal Engineers en het puin was vlug opge-

ruimd. Door te blijven liggen hebben wij de miserie van mast uittrekken en zo meer niet gehad.

Maar toen het haringseizoen aanbrak was Duinkerke nog bezet, Franse en Hollandse schepen visten van hieruit. Wij vaarden vanuit Nieuwpoort of Zeebrugge, naar gelang de omstandigheden.

; . . ; . . ; . . ; . . ; . . ; . . ; . .